

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОКСАНА КУЗЬМА

Історія української літературної критики:

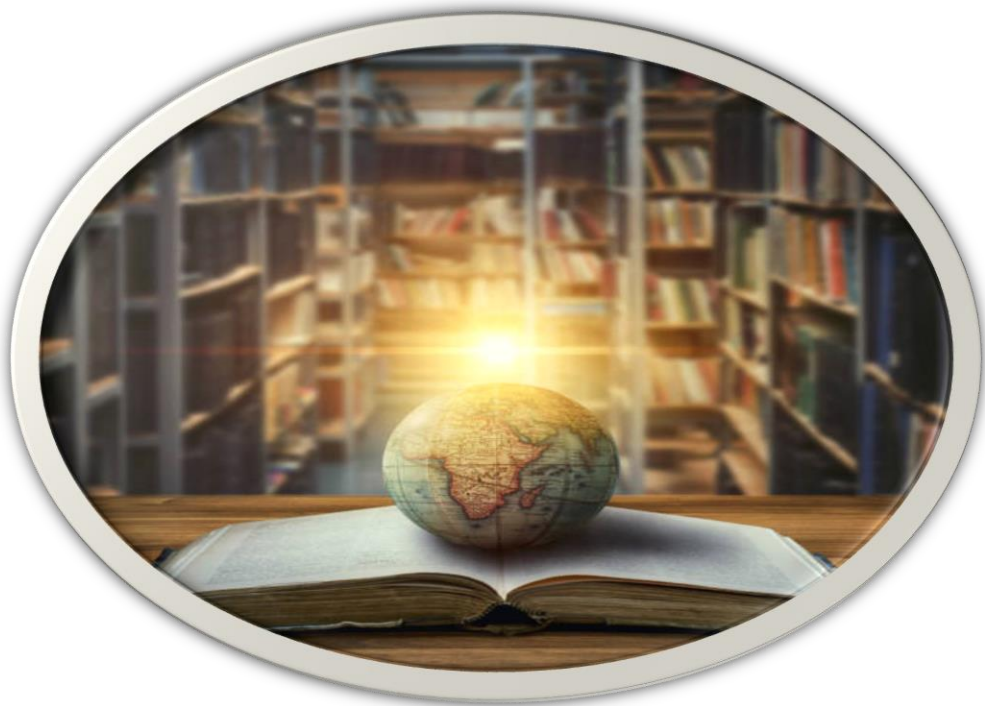
методичні вказівки до практичних занять

(для студентів спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.01 Філологія. Українська мова та література.

ОП «Українська мова і література. Літературна творчість.

Документознавство та інформаційна діяльність»).

Ужгород – 2023

Навчально-методичний посібник підготувала:

КУЗЬМА О.Ю. – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української літератури

Рецензенти:

Ференц Надія Станіславівна – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
Кордонець Олександр Анатолійович – кандидат філологічних
наук, доцент кафедри української літератури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 6 від 30 березня 2023 р.

Відповідальний за випуск:

Кузьма О. Ю. – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української літератури

Кузьма О.Ю. *Історія української літературної критики: методичні вказівки до практичних занять (для студентів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Філологія. Українська мова та література. ОП «Українська мова і література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність»).* Ужгород, 2023. 40 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	7
Плани практичних занять.....	14
Завдання для самостійної роботи.....	27
Тестові завдання для самоперевірки.....	28
Комплекс контрольних питань до іспиту.....	35
Рекомендована література.....	37

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Історія української літературної критики**» є з'ясування специфіки літературної критики як розділу літературознавства, осмислення основних тенденцій розвитку української літературної критики, вивчення життєвого шляху й критичної діяльності провідних представників цієї галузі, прищеплення здобувачам навичок аналізу науково-критичних текстів, а також розвиток уміння оцінювати явища поточного літературного процесу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 13. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ПК 6. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ПК 8. Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно з сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

ПК 9. Здатність планувати та управляти проектами; здатність до аналізу і синтезу; готовність забезпечувати науково-дослідний процес.

ПК 10. Здатність управляти інформацією; здатність працювати самостійно; готовність здійснювати перевірку процесів збору, аналізу і систематизації інформації на основі різних її джерел (спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного наукового, творчого досвіду тощо).

ПК 11. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та

спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів та жанрів.

Відповідно до **освітньої програми «Українська мова і література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність»** вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2.
Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.	ПРН 11.
Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).	ПРН 13.
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН 15.
Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.	ПРН 16.
Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	ПРН 18.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Історія української літературної критики»**:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Уміння добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати, систематизувати й інтерпретувати	ПРН 2.

матеріал, пов'язаний із проблематикою української літературної критики	
<i>Знання принципів, технологій і прийомів створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною мовою в контексті завдань дисципліни.</i>	ПРН 11.
<i>Вміння аналізувати й інтерпретувати твори української літератури у зв'язку із творами зарубіжної літератури та усною народною творчістю; знати суспільно-історичні умови та ключові тенденції розвитку літератури означеного періоду в контексті науково-критичної рецепції провідних українських учених-літературознавців.</i>	ПРН 13.
<i>Здатність здійснювати літературознавчий аналіз форм критицизму в доробку представників української літературної критики у зв'язку з аналітикою художніх явищ національного письменства.</i>	ПРН 15.
<i>Знання й розуміння основних понять, теорії та концепцій української літературної критики в контексті літературознавства, уміння застосовувати їх у професійній діяльності.</i>	ПРН 16.
<i>Уміння управляти комплексними діями або проектами при розв'язанні завдань із історії української літературної критики.</i>	ПРН 18.

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ № 1

Становлення літературної критики. Літературна критика XIX століття

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Підручники та посібники. Зародження літературної критики в перші десятиліття XIX ст.

Предмет літературно-художньої критики, її суспільні завдання та естетичні функції. Зв'язки з історією та теорією літератури. Критика як частина літературознавства і як специфічний вид творчої діяльності, що поєднує в собі раціональні та емоційні начала. Методологія літературного критицизму. Жанри літературної критики (рецензія, стаття, творчий портрет). Предмет і завдання історії літературної критики як наукової дисципліни, що вивчає процес розвитку літературної критики: її методологію та методику аналізу художніх творів, науковий інструментарій, систему понять і термінів, жанри і стилі, рівень професійної майстерності й талант критика.

Форми літературного критицизму в перші десятиліття XIX ст. Епістолярний характер української критики цього часу. Полемічність виступів учасників літературного процесу.

Тема 2. Критика доби романтизму (М. Максимович, М. Костомаров, Т. Шевченко).

Перший етап розвитку української журналістики: „Харківський Демокрит” (1818), „Український вісник” (1816-1819), „Український журнал” (1824-1825). Другий етап розвитку української журналістики: видання в 30–40-х роках літературних альманахів і збірників („Український альманах”, 1831, „Ранкова зірка”, 1834, дві книги „Українського збірника”, 1838, 1841, „Ластівка” 1841, „Сніп” 1841, „Молодик” 1843, 1844).

Альманах „Русалка Дністровая” (1837) та його роль у пробудженні національного-культурного життя на західноукраїнських землях.

Система літературно-естетичних поглядів Т.Шевченка, що виявилася в усій сукупності його художніх творів, щоденника, листування. Шевченкова концепція народності. Передмова до нездійсненого видання „Кобзаря” (1847). Романтичні засади літературного критицизму Т.Шевченка. Глибина і влучність його літературно-критичних оцінок. Вплив Т.Шевченка на подальший розвиток української критики. Народність, гуманізм, знання народного життя, високі морально-етичні засади письменницької праці як основні критерії Шевченкових оцінок творчості письменника.

М.Максимович, М.Костомаров, П.Куліш як центральні постаті української критики 40–60-х років. Роль Т.Шевченка в розвитку літературно-критичної думки в Україні. Невиробленість форм літературного критицизму, зловживання прийомами суб'єктивно-

особистісної критики (Є.Гребінка, Г.Квітка-Основ'яненко, О.Афанасьєв-Чужбинський).

Тема 3. П.Куліш як літературний критик

П.Куліш як мислитель, історик, етнограф, фольклорист. Діяльність у журналі „Основа” (1861 – 1862). Стаття „Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпилог к „Черной раде” (1857) як зразок оглядової статті полемічного звучання. Стаття „Взгляд на малороссийскую словесность по случаю выхода в свет книги „Народні оповідання Марка Вовчка” (1857). Полемічний характер статті. Зіставлення української літератури того часу з російською з точки зору сердечності творчості й глибини душевних переживань.

Полемічні статті „Характер і завдання української критики” (1861) та „Простонародность в украинской словесности” (1862). П.Куліш як рецензент. Гостра критика бурлескних тенденцій та графоманії в циклі „Перегляд українських книжок” (Основа, 1862).

Значення діяльності П.Куліша-критика. Вагомість його концепцій народності, оцінок творчості українських письменників, обстоювання прав рідної мови та літератури, думок про специфіку літературної критики, ролі народної творчості й національної ментальності в розвитку літератури. П.Куліш як критик романтичного напрямку. Прикмети культурно-історичного, психологічного, естетичного підходів у методології критика. Жанри оглядової, полемічної, проблемної статті, рецензії в доробку П.Куліша.

Тема 4. Літературна критика 70 – 90-х років XIX ст. М. Драгоманов як літературний критик і публіцист

Пошевченківський період культурного життя в Наддніпрянщині (1863 – 1872) як „антракт в історії українофільства” (М.Драгоманов). Емський указ, спрямований на знищення українського слова. Відсутність періодичної преси в Наддніпрянщині.

Роль журналу „Киевская старина” (1882 – 1906) в культурному розвитку України. Галицька періодика („Правда”, „Зоря”, „Діло”). Зародження видань нового покоління західноукраїнської інтелігенції на чолі з І.Франком („Друг”, „Громадський друг”, „Дзвін”, „Молот”). Журнал „Жите і слово”. Безцензурна українська преса (збірники та журнал „Громада”).

Літературні дискусії 70 – 90-х років (листи М.Драгоманова до журналу „Друг”, полеміка І.Франка з І.Нечуєм-Левицьким, дискусія між М.Драгомановим та Б.Грінченком із широкого кола національно-культурних проблем).

Обстоювання П.Грабовським реалізму та ідейності в літературі, її суспільного призначення. Теоретичне обґрунтування принципів народності, специфіки й завдань літературної критики. Майстерний афористичний стиль Грабовського-критика.

Здобутки української літературної критики 70 – 90-х років. Роль і значення літературних дискусій у визначенні завдань літератури. Реалістичний напрям у критиці. Культурно-історичний, біографічний, естетичний, історико-типологічний методи.

Життєвий шлях ученого. Викриття злочинних дій російського уряду в брошурі „Українська література, заборонена урядом російським” (1878). Концепція „чотирьох літератур” („Література російська, великоруська, українська і галицька”, „Правда”, 1873–1874). Стаття „Література російська, великоруська, українська і галицька” як зразок науково-публіцистичної критики. Заперечення М. Драгомановим традиційного розуміння народності як простонародності („Шевченко, українофіли і соціалізм”).

Розвідка „Галицько-руське письменство (Передне слово до „Повістей” Осипа Федьковича)” 1876 р. як розлогий нарис розвитку літературного життя на західноукраїнських землях. Драгоманов як рецензент. Наукова методологія Драгоманова-критика – поєднання культурно-історичного та історико-порівняльного методів. Публіцистичний характер літературно-критичних статей Драгоманова, недооцінка ним естетичного принципу аналізу. Національне та загальнолюдське („космополітичне”) в концепціях ученого.

Тема 5. Літературно-критична діяльність Івана Франка

Формування літературно-естетичних поглядів Франка в 70 – 90-х рр. Поєднання в діяльності Франка двох етапів розвитку літературно-критичної думки. Еволюція Франка від „реальної критики” до засад естопсихології.

І.Франко в „Літературно-науковому віснику” (1898 – 1906). Увага Франка до проблем розвитку критики, що виявилася уже в ранній період творчості („Поезія і її становисько в наших временах”, „Критичні письма о галицькій інтелігенції”, „Література, її завдання і найважливіші ціхи”). Франкова теорія критики в статті „Слово про критику” („Жите і слово”, 1896). Естетичний трактат „Із секретів поетичної творчості” (ЛНВ, 1898-1899). Розділ „Вступні уваги про критику” як продовження і доповнення статті „Слово про критику”.

І.Франко-шевченкознавець. Жанри літературно-критичних праць І.Франка. Майстерність Франка як літературного критика. Проникливість суджень, влучність оцінок і спостережень. Методологія Франка. Поєднання прийомів культурно-історичного методу з естетичними та психологічними підходами до аналізу художніх творів. Психобіографізм І.Франка. Порівняльно-історичні та типологічні прийоми в методології дослідника.

Франкова теорія критики. Питання про науковість критики, її взаємодію з естетикою, теорією та історією літератури. Об’єктивне і суб’єктивне в критиці, національне та загальнолюдське, традиції і новаторство, спадкоємність літературного розвитку, значення індивідуальності автора, українська література в контексті світової. Франко-критик між реалізмом і модернізмом.

МОДУЛЬ № 2

Історія української літературної критики ХХ – поч. ХХІ століття

Тема 6. Літературна критика кінця ХІХ – початку ХХ ст. Літературні дискусії. Літературно-критичні виступи модерністів (Б.Лепкий, О.Луцький, П.Карманський).

Нові імена в критиці. Активна діяльність О.Маковея, В.Щурата, Г.Хоткевича, М.Мочульського, А.Крушельницького, О.Пчілки, М.Грушевського, О.Луцького, Б.Лепкого, П.Карманського, М.Сріблянського (Шаповала), М.Євшана.

Літературні програми модерністів. Дискусія між М.Вороним і Франком („Посвята Микола Вороному” до поеми „Лісова ідилія”). М.Вороний як талановитий критик (оцінки творчості Лесі Українки, Винниченка, Г.Чупринки, І.Франка), що керувався критерієм естетичної вартості творів, їх новизни з погляду літературного напрямку, стилю, глибини і краси художнього вислову.

Стаття О.Луцького „Молода Муза” (Діло, 18 листоп. 1907 р.). Нова хвиля в європейських та українській літературах, викликана змінами в філософській та естетичній думці останніх десятиліть. Популярність імен Ніцше, Ібсена, Бодлера, Метерлінка, поява в українській літературі творів О.Кобилянської. Програма „Молодої Музи” у статті О.Луцького. Дискусія навколо творчості О.Кобилянської, викликана статтею С.Єфремова „В поисках новой красоты” (1902). Виступи М.Косача, Г.Хоткевича, Лесі Українки на захист О.Кобилянської.

Тема 7. Літературно-критична діяльність Лесі Українки.

Питання про специфіку критики та українську літературну критику в епістолярній спадщині Лесі Українки (листи до О. Маковея від 9 червня 1893 р., до І.Франка від 13-14 січня 1903 р., до А.Кримського від 16 листопада 1905 р.). Оглядово-проблемні статті Лесі Українки. Типологія загальноєвропейських явищ у статтях про італійську, польську, французьку, німецьку літератури. Питання про нові тенденції української та європейської літератури у статтях „Винниченко” та „Малорусские писатели на Буковине”. Теоретичне обґрунтування концепції новоромантизму в статті „Новейшая общественная драма”. Леся Українка про явище декадансу в європейських літературах („Заметки о новейшей польской литературе”, „Два направления в новейшей итальянской литературе”).

Проблема суспільного ідеалу й літератури в статті „Утопія в белетристиці”. Визначення жанру літературної утопії. Огляд літературних утопій у світовій літературі від найдавніших часів. Поняття художньої правди в методології Лесі Українки. Теоретичні здобутки Лесі Українки в осмисленні проблем неоромантизму й модернізму, оновлення літературного процесу к.ХІХ – поч. ХХ ст., питань творчої лабораторії письменника, суб'єктивно-особистісного та загальнолюдського, тенденційності та свободи творчості, суспільного ідеалу в літературі.

Тема 8. М.Євшан як літературний критик.

М.Євшан (Федюшка) (1889 – 1919) – провідний критик журналу „Українська хата”, чия літературна програма мала самостійний, викінчений характер, власну систему поглядів на українське письменство. Біографія М.Євшана Теоретичні статті полемічного звучання: „Боротьба генерацій і українська література” (1911) та „Суспільний і артистичний елемент у творчості” (1911). Збірка статей „Під прапором мистецтва” (1910). Принципи культурно-історичної школи в поєднанні з психологічними та естетичними підходами в методології Євшана. Євшан про І.Франка. Статті „Поетична творчість Івана Франка”, „Пісня про Мойсея” та ін. Узагальнення спостережень Євшана над літературною творчістю Франка в статті „Іван Франко (Нарис його літературної діяльності)” (ЛНВ, 1913). Боротьба суспільного діяча з поетом, у якій скристалізувалася психіка Франка. Оцінка творчості Лесі Українки. Стаття „Леся Українка” (1910). Євшан про поетів українського модернізму – А.Кримського, Г.Чупринку, поетів „Молодої Музи”, прозаїків В.Винниченка та М.Коцюбинського.

Євшан як критик модерністського напрямку, що підтримував у літературі все нове, оригінальне, свіже. Вплив європейської філософії та естетики на творчість критика. Високий теоретичний рівень статей Євшана. Тонкий естетичний смак і „вміння читати”, схопити найхарактерніше у творчості митця. Методологія Євшана, поєднання в ній прийомів культурно-історичної школи з психологічними та естетичними підходами. Відсутність остаточних присудів, прагнення бачити твір у його русі, в контексті внутрішнього життя автора.

Тема 9. Літературно-критична діяльність С.Єфремова.

Життєвий шлях ученого (1876 – 1938). Політична та громадська діяльність. С.Єфремов-публіцист („Лист без конверта”). С.Єфремов – визначний шевченкознавець, коментатор і видавець творів Т.Шевченка. Стаття „Поезія всепрощення” (1912). Морально-етичний критерій у методології Єфремова. Письменник гармонійного таланту – М.Коцюбинський (стаття „Гармонійний талант” – передмова до окремого видання творів Коцюбинського 1928 р.). Еволюційний принцип дослідження в статті про Коцюбинського. Майстерність статті-передмови до збірника А.Тесленка „З книги життя” 1925 р. – „Страчене життя”. С.Єфремов як автор монографічних досліджень про І.Карпенка-Карого, І.Франка, Коцюбинського, О.Олеся.

Жанри літературно-критичних статей С.Єфремова: оглядові, полемічні статті, літературні портрети, статті-передмови. Есеїстичний стиль критика. Поєднання підходів культурно-історичної школи з психологічним аналізом, з прийомами психобіографізму та увагою до естетичних цінностей літератури. Близькість до І.Франка, М.Грушевського, О.Маковея. Увага критика до етичних аспектів творчості письменника, до діалектики особистого і загального, аналізу і синтезу, гармонії та дисгармонії внутрішнього світу митця. Культурно-історичний метод як основа літературного критицизму Єфремова. Еволюція наукової методології вченого.

Тема 10. Критика 20 – 30-х років ХХ ст. М.Зеров як літературний критик.

Суспільна та літературна ситуація у 20 – 30-х рр. ХХ ст. у підрадянській Україні та на західноукраїнських землях. Винищення української інтелігенції в СРСР. М.Хвильовий як критик-полеміст. Літературна дискусія 1925–1928-х рр. Питання про шляхи розвитку української літератури в памфлетах М.Хвильового „Камо грядеши”, „Думки проти течії”, „Апологети писаризму”, „Україна чи Малоросія?”. Виступ проти шовінізму в публіцистичній статті „Наше сьогодні”. Особливості стилю М.Хвильового-публіциста. Умови розвитку літературної критики в Галичині. Літературно-критична діяльність С.Гординського, М.Рудницького, Б.-І.Антонича, Б.Кравціва та ін.

Трагічна доля М.Зерова у контексті доби Розстріляного відродження. Літературознавчі дослідження М.Зерова (курс лекцій „Українське письменство ХІХ ст.”, книга нарисів „Від Куліша до Винниченка”). Послідовність у трактуванні літератури як художнього феномену. Книга літературно-критичних статей „До джерел” (1926). Участь у літературній дискусії 1925 р. М.Зеров про письменників раннього українського модернізму – І.Франка, Лесю Українку, М.Коцюбинського, М.Черемшину. Стаття „Марко Черемшина і галицька проза” (1926) – передмова до видання збірки письменника „Село вигибає”. Проза М.Черемшини у контексті творчої діяльності „покутської трійці”. В.Стефаник, Л.Мартович, М.Черемшина. Відгуки на творчість П.Тичини, В.Сосюри, М.Рильського, В.Еллана-Блакитного. Простеження формування класичного стилю у творчості М.Рильського (стаття „Літературний шлях Максима Рильського”). Виступ проти утилітаризму в літературі (стаття „Василь Елланський”). Історизм у сприйнятті творів художньої літератури (статті „Поезія Олеся і спроба нового її трактування”, „Володимир Самійленко і український гумор”). Наукова методологія М.Зерова.

Тема 11. Літературна критика діаспори. Літературно-критична діяльність Є.Маланюка. Форми критицизму в другій половині ХХ ст.

Літературна критика як частка культурологічної концепції Є.Маланюка, що розкривається у всій сукупності його творчості. Є.Маланюк – майстер есеїстичного письма. Публіцистична загостреність його стилю.

Концепція Т.Шевченка як романтика в серії статей Маланюка. „Ранній Шевченко” (1933). Продовження концепції романтизму Т.Шевченка в статті „До справжнього Шевченка” (1937). Є.Маланюк про П.Куліша. Проблема „поет і нація”, „поет і держава” в статті „В Кулішеву річницю”. Прийоми психологічної критики в статті, увага до особистості Куліша. Стаття „Франко незнаний” (1956). Франко – митець гетеанського типу. Обставини, що не дали поетові стати слов'янським Гете. Розкриття в статті глибини філософської проблематики творчості Франка. Стаття „До роковин Лесі Українки” (1961).

Є.Маланюк – критик-есеїст, культуролог, мислитель. Проблеми національної ментальності, провідництва, взаємин визначної особистості і нації; теоретичні аспекти питань світогляду і творчості, таємниці генія, особливостей романтизму, державницькі ідеї, проблеми читача в культурологічних та літературно-критичних працях Є.Маланюка.

МУР та його значення в розвитку літературознавчої думки. Життєвий шлях та наукова діяльність Г.Костюка. Концепція наукової критики у статті „Проблеми літературної критики”. Г.Костюк-винниченкознавець. Методологія та методика аналізу в статтях „Світ Винниченкових образів та ідей”. Роль ученого у збереженні, вивченні та виданні спадщини В.Винниченка. Статті про творчість В.Петрова, В.Підмогильного, Б.Антоненка-Давидовича. Наукова методологія критика.

Життєвий шлях Ю.Лавріненка. Антологія „Розстріляне Відродження” та її роль у розвитку української літературно-критичної думки. Стаття „Література вітаїзму 1917 – 1933”. Вивчення творчості М.Куліша, О.Довженка, О.Вишні та ін. Особливості літературного критицизму Ю.Лавріненка. Наукова методологія ученого.

Ю.Шерех як учений та літературний критик. Життєвий шлях дослідника. Стаття „Другий „заповіт” української літератури”. Ю.Шерех про символізм і неокласицизм (стаття „Поезія М.Драй-Хмари”). Наукова методологія вченого.

Ю.Бойко як літературний критик. Життєвий шлях ученого. Стаття „Микола Хвильовий”. Еволюція М.Хвильового від ідей комунізму до націоналізму. Порушення проблеми література і політика в „Одвертому листі до Юрія Шереха”. Роль літературної критики в житті. Особливості літературного критицизму Ю.Бойка.

Обставини літературного життя у повоєнну епоху. Шістдесятництво. „Період застою” (70-ті роки). В.Стус як літературний критик. Стаття „Феномен доби (сходження на Голгофу слави)” як літературний портрет митця – жертви „сталінізації” українського суспільства.

Літературно-критична діяльність І. Дзюби, І. Світличного, Є. Свєрстюка, М.Коцюбинської.

Тема 12. Сучасна літературна критика. Інструменти критичного мислення в освітній діяльності.

Особливості розвитку української критики часів Незалежності. Методологія сучасної літературної критики в Україні. Жанри критики. Методологічний плюралізм. Епоха постмодернізму у критиці. Новий формат критики в цифрову епоху. Інструменти критичного мислення в діяльності філолога.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість
		годин денна
1	<i>Літературна критика доби романтизму (М. Максимович, М. Костомаров, Т. Шевченко, П. Куліш)</i>	2
2	<i>І.Франко – літературний критик</i>	2
3	<i>Леся Українка як літературний критик</i>	2
4	<i>Літературно-критична діяльність М.Євшана</i>	2
5	<i>Літературно-критична діяльність С.Єфремова</i>	2
6	<i>Літературна критика 20-х років ХХ ст. і діяльність М.Зерова</i>	2
7	<i>Є.Маланюк як літературний критик-есеїст</i>	2
8	<i>Літературна критика вчених української діаспори</i>	4
9	<i>Літературна критика другої половини ХХ ст. Форми критицизму в доробку І. Дзюби, Є. Сверстюка, І. Світличного, М. Коцюбинської, В. Стуса</i>	4
10	<i>Сучасна українська літературна критика</i>	4
Разом		26

Практичне заняття № 1
Літературна критика доби романтизму
(М. Максимович, М. Костомаров, Т. Шевченко, П. Куліш)

План

1. Головні тенденції розвитку української літературної критики в першій половині XIX ст.
2. Концепція народності в статті М. Максимовича **«О стихотворениях червонорусских»**:
 - а) єдність українського народу та його мови;
 - б) критика «язичія»;
 - в) оцінка «Русалки Дністрової»;
3. Стаття М.Костомарова **«Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке»**:
 - а) концепція української мови;
 - б) ідея народності та її роль у творенні літератури. Використання рідної мови – потреба часу. Фольклор як джерело народної мови.
 - в) І. Котляревський та його роль у становленні української літератури. Оцінка «Енеїди» та «Наталки Полтавки»;
 - г) майстерний аналіз творчості Г. Квітки-Основ'яненка. Гуманістична ідея, емоційність, ліризм, історизм жіночих постатей;
 - г) оцінка Т. Шевченка;
 - д) інші імена української літератури.
4. **Передмова Т. Шевченка** до нездійсненого видання «Кобзаря» (1847):
 - а) Шевченкове розуміння проблеми народності;
 - б) засудження реакційного російського слов'янофільства, ворожого ставлення до ідеї розвитку самостійної української літератури;
 - в) оцінка творчості українських письменників з позицій народності;
 - г) етичні засади творчої діяльності.
5. Стаття П. Куліша **«Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпилог к „Чорной раде”**»:
 - а) відмінність між українським та російським варіантами роману;
 - б) роль українців у збагаченні загальноросійської культури. Значення творчості М. Гоголя для зближення двох слов'янських народів та їх культур;
 - в) зміна ставлення до українського народу під впливом зацікавлення історією та фольклором України, її мовою;

- г) значення появи Г. Квітки-Основ'яненка. Створення письменником величного образу українця. Необхідність застосування естетичних критеріїв до оцінки повістей Квітки;
- г) єдність творчої фантазії і мови. Потреба творчості рідною мовою;
- д) поетичний геній Т. Шевченка (утвердження ідеалу народності, національно-патріотичної ідеї, народної мови);
- е) «Епілог» як оглядова стаття. Полемічний характер праці.

6. Романтичні засади літературного критицизму
 М. Максимовича, М. Костомарова, Т. Шевченка, П. Куліша (народна мова, зв'язок з фольклором, з історією України). Проблема народності як центральна у їх працях. Зародження культурно-історичного методу. Жанри оглядової, полемічної статті, рецензії.

Праці для конспектування:

Михайло Максимович

Максимович М. О стихотворениях червонорусских / Історія української літературної критики. Хрестоматія. Київ, 1996. Кн.1. С.115-120.

Микола Костомаров

Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке / Історія української літературної критики. Хрестоматія. Київ, 1996. Кн.1. С. 194-210.

Тарас Шевченко

Шевченко Т. Передмова до нездійсненого видання «Кобзаря» 1847 р. / Історія української літературної критики. Хрестоматія. Київ, 1996. Кн.1. С.345-347.

Пантелеймон Куліш

Куліш П. Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпілог к «Черной раде» / Історія української літературної критики. Хрестоматія. Київ, 1996. Кн.1. С. 238-255.

Література

1. Буторіна Н. Український аспект літературознавчих студій Миколи Костомарова *Дивослово*. 2005. № 7.
2. Відоняк Н. Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко і часопис „Основа” *Дивослово*. 2004. № 12.
3. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ ст.). Тернопіль, 1999.
4. Єфремов С. Максимович в історії української самосвідомості / С.О.Єфремов. Літературно-критичні статті. Київ, 1993. С.318-321.
5. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (Художня і науково-публіцистична творчість Миколи Костомарова): Монографія. Київ, 2004.
6. Костомаров М. Слов'янська міфологія. Вибрані праці з фольклористики і літературознавства. Київ, 1994.
7. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики: навч. посібник. Київ, 2010.

8. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: Наукова монографія у 2 т. Київ, 2007. Т.1. Життя Пантелеймона Куліша. Наукова біографія. 463 с.; Т.2: Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша. 462 с.
9. Федченко П. Михайло Максимович / Історія української літературної критики. Київ, 1988.
10. Хропко П. Становлення нової української літератури в контексті національного відродження. Літературно-критична і теоретична думка / Історія української літератури. Перші десятиріччя XIX століття: підручник. Київ, 1992.
11. Яценко М. Література перших десятиріч XIX ст. / Історія української літератури XIX ст.: у 2 кн. / за ред. М.Жулинського. Київ, 2005. Кн.1.

Практичне заняття № 2 **Іван Франко – літературний критик**

План

1. І. Франко про завдання літературної критики (**«Слово про критику», «Із секретів поетичної творчості»**).
2. Проблематика і майстерність статей про Т. Шевченка (**«Тарас Шевченко», «Шевченко і його „Заповіт”», «Шевченкова „Марія”**» та ін.).
3. Жанр літературного портрета в доробку І. Франка (статті **«Леся Українка», «Володимир Самійленко. Проба характеристики»**).
4. І. Франко – майстер рецензії (рецензії на збірки П. Куліша, О. Олесь, В. Пачовського, А. Кримського, П. Карманського та ін.).
5. І. Франко-публіцист (**«Одвертий лист до галицької української молоді»**).
6. Наукова методологія І. Франка-критика. Значення його літературно-критичної діяльності.

Праці для конспектування:

1. Франко І. Слово про критику / Іван Франко. Зібр. тв.: у 50 т. Київ, 1976-1986. Т. 30. С. 214-218.
2. Франко І. Із секретів поетичної творчості / Там само. Т.31. С. 45-119.
3. Франко І. Тарас Шевченко / Там само. Т. 28. С. 112-122.
4. Франко І. Тарас Шевченко і його „Заповіт” / Там само. Т.34. С.386-390.
5. Франко І. Леся Українка / Там само. Т.31. С. 254-274.
6. Франко І. Володимир Самійленко. Проба характеристики / Там само. Т.37. С. 193-204.
7. Франко І. [Рец.] О.Олесь. З журбою радість обнялась / Там само. Т.37. С. 224-227.

Література

1. Будний В. Психологізм у літературознавчій методології І.Франка / Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. Львів, 1998. С. 352 – 357.
2. Войтюк А. Методологічні принципи І.Франка – літературознавця / Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. Львів, 1998. С. 269 – 271.
3. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури. Навч. посібник. Київ, 2011.
4. Гнатюк М. Проблеми рецепції художнього твору (концепція І. Франка в світлі

сучасних теорій) *Урок української*. 2004. № 4. С. 46-48.

5. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ ст.). Тернопіль, 1999.
6. Іван Франко у критиці: західноукраїнська рецепція 20 – 30-х років ХХ ст. Львів, 2010.
7. Клочек Г. Трактат Івана Франка „Із секретів поетичної творчості” як предтеча української рецептивної поетики *Слово і час*. 2007. № 4. С.39-45.
8. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики: навч. посібник. Київ, 2010.
9. Піхманець Р. Психологічні концепції Івана Франка у світі новітніх наукових відкриттів / Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. Львів, 1998. С. 313 – 320.

Практичне заняття № 3 **Леся Українка як літературний критик**

План

1. **Листи** Лесі Українки як своєрідний жанровий різновид літературної критики (листи до матері, до О. Кобилянської, А. Кримського, О. Маковея, І. Франка та ін.).
2. Наукова методологія Лесі Українки. Прийоми психологічної, естетичної, типологічної критики в статтях письменниці. «**Малорусские писатели на Буковине**» як зразок майстерної оглядової статті про творчість трьох західноукраїнських авторів.
3. Леся Українка про нові явища європейської та української літератур на межі ХІХ–ХХ ст.
4. Значення літературно-критичної діяльності Лесі Українки.

Праці для конспектування:

1. Українка Леся. **Листи** до О.Маковея від 9.VI.1893 р., до І.Франка від 13-14.I.1903 р., до А.Кримського від 16.XI.1905 р.
2. Українка Леся. **[Винниченко]**
3. Українка Леся. **Малорусские писатели на Буковине**
4. Українка Леся. **Новейшая общественная драма**
Шукати у виданні: Українка Леся. Повне зібрання творів у 14 томах / упоряд. – Агеєва В., Громик Ю., Забужко О., Констанкевич І., Моклиця М., Романов С. Луцьк, 2021.
URL: <https://ubi.org.ua/uk/activity/zibrannya-tvoriv-lesi-ukra-nki-u-14-i-tomah>

Література

1. Вашків Л. Епістолярна критика Лесі Українки: види, форми вияву, функції / З його духа печаттю...: зб. наук. пр. на пошану І. Денисюка / упоряд. М. Легкий. Львів, 2001. Т. 1. С. 70–76.
2. Корбич Г. Леся Українка – літературний критик: особливості «жіночого письма» / Леся Українка і сучасність: Зб. наук. пр. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. Т. 4, кн. 1. С. 237-244
URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/17776>

3. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики: навч. посібник. Київ, 2010.
4. Українка Леся. Повне зібрання творів у 14 томах / упоряд. – Агеєва В., Громик Ю., Забужко О., Констанкевич І., Моклиця М., Романов С. Луцьк, 2021.
URL: <https://ubi.org.ua/uk/activity/zibrannya-tvoriv-lesi-ukra-nki-u-14-i-tomah>
5. Хмелюк М. Польська література в рецепції Лесі Українки / Леся Українка і сучасність : зб. наук. пр. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.]. Луцьк, 2007. Т. 4, кн. 1. С. 491-498.
6. Хороб С. Неоромантизм Лесі Українки в контексті західноєвропейської модерної драми Українська література в загальноосвітній школі. 2003. № 5. С.33–38.
7. Якубський Б. Леся Українка як літературний критик / Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки URL: <https://www.1-ukrainka.name/uk/Guide/JakubskyBorys/LiteraryCritic/Aims.html>

Практичне заняття № 4 **Літературно-критична діяльність М.Євшана**

План

1. Життєвий шлях критика, що «поміняв перо на зброю».
2. Естетичні позиції М. Євшана (за статтями «Боротьба генерацій і українська література» та «Суспільний і артистичний елемент у творчості»).
3. Стаття Євшана **«Іван Франко (Нарис його літературної діяльності)»**:
 - а) дві сторони психіки письменника. Творча еволюція Джеджалик – Мирон – Франко;
 - б) два видання збірки «З вершин і низин»;
 - в) «Зів'яле листя» як *„факт революційний“* у творчій еволюції поета.
 - г) «Мій Ізмарагд» – новий етап творчого зростання І. Франка;
 - ґ) найновіша доба діяльності І. Франка (після 1898 р.);
 - д) І. Франко і літературна молодь;
 - е) проза письменника 900-х рр.
 - є) поетичні забірки 900-х років і поема «Мойсей»;
 - ж) І. Франко-перекладач;
 - з) І. Франко і галицька суспільність;
 - и) стаття «Іван Франко» як майстерний зразок літературного портрета.
4. Стаття **«Леся Українка»** (1913):
 - а) Леся Українка і питання її «біографії».
 - б) *«Екзотичний одяг»* творчих задумів письменниці.
 - в) Осмислення проблеми невільництва і *«логіка прометеїзму»*.
 - г) Твори Лесі Українки – «найсильніший вислів нової національної душі після Шевченка».

г) Леся Українка як «*артистичний тип*», «*артистичний організм*». Основні прикмети таланту поетеси. Дар мислення символами.

д) Майстерність статті. Влучність спостережень і висновків. Естетичні та суспільні критерії в оцінках.

5. **Особливості наукової методології М. Євшана.** Значення літературно-критичної діяльності дослідника.

Праці для конспектування:

1. Євшан М. Боротьба генерацій і української література / Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / упоряд. Н.Шумило. Київ, 1998. С.45-53.
2. Євшан М. Суспільний і артистичний елемент у творчості / Там само. С.18-25.
3. Євшан М. Іван Франко (Нарис його літературної діяльності) / Там само. С.135-153.
4. Євшан М. Леся Українка / Там само. С.160-163.

Література

1. Гнатюк М. Критик, що поміняв перо на зброю. Літературно-критична діяльність Миколи Євшана (Федюшки). Львів, 1995.
2. Ільницький М. Лицар критичних турнірів: Микола Євшан (Федюшка) *Слово і час*. 1995. № 7. С.11-12.
3. Ільницький М. Лицарський турнір за літературу (Сучасний коментар до полеміки між С. Єфремовим та М. Євшаном) *Дивослово*. 2003. № 9.
4. Ільницький М. Творчість – це свобода духу *Дзвін*. 1994. № 2-3.
5. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1999. 448 с.
6. Шумило Н. Микола Євшан (1889 – 1919) / Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / упоряд. Н.Шумило. Київ, 1998. С.3-11.
7. Шумило Н. Під знаком національної самобутності: Українська художня проза і літературна критика кінця ХІХ – поч.ХХ ст. Київ, 2003.
8. Юсип Д. Микола Євшан. Нарис життя і творчості. Вінниця, 1994.
9. Яковенко С. Романтики, естети, ніцшеанці: Українська та польська літературна критика раннього модернізму. Київ: Критика, 2006. 296 с.

Практичне заняття № 5
Літературно-критична діяльність
Сергія Єфремова

План

1. Життєвий шлях ученого.
2. Методологічні засади літературного критицизму С.Єфремова. Критерій гармонійності таланту («**Поезія всепрощення**», «**Між двома душами**», «**Без синтезу**», «**Гармонійний талант**»).
3. С. Єфремов і модернізм («**Муза гніву і зневір'я**»).
4. Підсумки. С. Єфремов – майстер психобіографічного дослідження.

Праці для конспектування:

1. Єфремов С. Між двома душами / С.О.Єфремов. Літературно-критичні статті. Київ, 1993.

2. Єфремов С. Поезія всепрощення / Там само.
3. Єфремов С. Гармонійний талант / Там само.
4. Єфремов С. Муза гніву та зневір'я / Там само.

Література

1. Бойко Ю. Літературознавча та літературно-критична методологія Сергія Єфремова / Юрій Бойко. Вибрані праці. Київ, 1992. С.182-203.
2. Гнідан О. Сергій Олександрович Єфремов / Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / за ред. О.Гнідан. Київ, 2005. Кн.1.
3. Ліпницька І. Духовна спадкоємність: М.Драгоманов і С.Єфремов *Дивослово*. 2008. № 8.
4. Наєнко М. Сергій Єфремов і його історико-літературна концепція / Єфремов Сергій. Історія українського письменства. Київ: Femina, 1995.
5. Одарченко П. Життя і наукова діяльність Сергія Єфремова (До 100-ліття з дня народження) / Петро Одарченко. Збірник вибраних статей. Київ, 1995. С.178-198.
6. Соловей Е. На шляху до синтезу / Єфремов С. Літературно-критичні статті. Київ, 1993.
7. Соловей Е. Сергій Єфремов: доля і спадщина / Єфремов Сергій. Статті. Наукові розвідки. Монографії. Київ, 2002.
8. Соловей Е. Єфремов і Франко (До 130-х роковин Сергія Єфремова) *Слово і час*. 2006. № 10. С.3-7.
9. Супрун Л. Дискурсивні категорії публіцистики Сергія Єфремова. Вінниця, 2007.

Практичне заняття № 6

Літературна критика 20-х років XX ст. і діяльність М. Зерова

План

1. Життєвий шлях М. Зерова в контексті історії Розстріляного відродження.
2. Позиція М. Зерова у літературній дискусії 1925 – 1928 рр. Полемічний характер циклу статей «**Ad fontes**».
3. Стаття «**Франко-поет**». Естетичний критерій в оцінці творчості митця.
4. М. Зеров про М. Рильського (стаття «**Літературний шлях Максима Рильського**»). Формування класичного стилю в ліриці поета.
5. Виступ М. Зерова проти утилітаризму в літературі (стаття «**Василь Елланський**»).
6. **М.Зеров-рецензент** («Вітер з України (Третя книжка Тичини)»).
7. Значення літературно-критичної діяльності М. Зерова.

Праці для конспектування:

1. Зеров М. Франко-поет / Зеров М. Українське письменство. Київ, 2003. С.486-515.
2. Зеров М. Літературний шлях Максима Рильського / Зеров М. Твори: у 2 т. Київ, 1990. Т.2.
3. Зеров М. Василь Елланський / Зеров М. Твори: у 2 т. Київ, 1990. Т.2.
4. Зеров М. Вітер з України (Третя книжка Тичини) / Зеров М. До джерел. Літературно-критичні статті.

URL: <http://sites.utoronto.ca/elul/history/Zerov/Zerov-Do-dzherel.pdf>

Література

1. Баган О. Місія неокласики (До історії формування естетичної концепції Миколи Зерова) / Зеров М. Українське письменство XIX віку. Від Куліша до Винниченка: Лекції, нариси, статті. Дрогобич, 2007.
2. Брюховецький В. Микола Зеров. Літературно-критичний нарис. Київ, 1990.
3. Івашко В. Микола Зеров і літературна дискусія (1925–1928) *Слово і час*. 1990. № 4. С.18-27.
4. Київські неокласики / упор. Віра Агеєва. Київ, 2003.
5. Ковалів Ю. І. Літературна дискусія 1925–1928 рр. Київ, 1990.
6. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі: Монографія. Київ, 2008.
7. Москаленко М. Микола Зеров: доля і доробок / Зеров М. Українське письменство. Київ, 2003.

Практичне заняття № 7

Є.Маланюк як літературний критик-есеїст

План

1. Культурологічна концепція Є. Маланюка (**«Нариси з історії нашої культури»**).
2. Є. Маланюк про Т. Шевченка:
 - а) Особливості романтизму Т. Шевченка (**«Ранній Шевченко»**, **«До справжнього Шевченка»**).
 - б) Т. Шевченко в контексті української історії та культури (стаття **«Шевченко – живий»**).
3. Є. Маланюк про П. Куліша (стаття **«В Кулішеву річницю»**).
4. Франко та Леся Українка в інтерпретації Є. Маланюка.
 - а) Проблема «Франко і читач» (**«Франко незнаний»**).
 - б) Франко і Т. Шевченко (**«Франко як явище інтелекту»**).
 - в) Леся Українка як „класик”, „олімпійка”, „явище національне”.
5. Особливості літературного критицизму Є. Маланюка. Есеїстичність як ознака стилю критика. Значення літературно-критичної діяльності Є. Маланюка.

Праці для конспектування:

1. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури / Маланюк Є. Книга спостережень. Київ, 1995.
2. Маланюк Є. Ранній Шевченко / Там само.
3. Маланюк Є. До справжнього Шевченка / Там само.
4. Маланюк Є. Шевченко живий / Там само.
5. Маланюк Є. Франко незнаний / Там само.
6. Маланюк Є. До роковин Лесі Українки / Там само.
7. Маланюк Є. В Кулішеву річницю *Дивослово*. 1994. № 8.

Література

1. Куценко Л. Співець степової Еллади *Дзвін*. 1991. № 7. С. 138-141.
2. Лисенко Н. Промінець наукового світла *Березіль*. 1992. № 11-12. С. 147-149.

3. Омельчук Л. Специфіка літературно-критичної практики Євгена Маланюка *Дивослово*. 2001. № 6. С.5-8.
4. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори. Курс лекцій. Вид. 2-е, доп. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 384 с.
5. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / упорядк. В. А. Просалової. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. 516 с.

Практичне заняття № 8

Літературна критика вчених української діаспори

План

1. Специфіка розвитку еміграційної української літературної критики.
2. Життєвий шлях та наукова діяльність **Г. Костюка**. Методологія та методика аналізу в статті Г. Костюка «Світ Винниченкових образів та ідей».
3. Життєвий шлях **Ю. Лавріненка**. Антологія «Розстріляне Відродження» та її роль у розвитку української літературно-критичної думки. Праця Ю. Лавріненка «Література вітаїзму 1917 – 1933»: концепція, ідеї, значення.
4. **Ю. Шерех** як учений та літературний критик. Життєвий шлях вченого. Стаття Ю. Шереха «Другий «Заповіт» української літератури».
5. **Ю. Бойко** як літературний критик. Віхи біографії вченого. Методологія літературно-критичних статей Ю.Бойка.
6. Значення діяльності критиків української діаспори.

Праці для конспектування:

1. Бойко Ю. Вибрані твори. Київ, 1992. С.244-267.
2. Костюк Г. Світ Винниченкових образів та ідей / Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. Київ, 1994. Кн. 1.
3. Лавріненко Ю. Література вітаїзму. 1917 – 1933 / Розстріляне відродження. Антологія 1917 – 1933. Київ, 2002.
4. Шерех Ю. Другий «Заповіт» української літератури / Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. Київ, 1995. Кн. 3.

Література

1. Баштова Н. Критик-гуманіст / Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). Вашингтон–Київ, 2002. С.19-32.
2. Баштова Н. Національна ідентичність та «пролетарське» перетворення дійсності (критична діяльність Г. Костюка доеміграційного періоду) *Слово і час*. 2002. № 2. С.70-75.
3. Баштова Н. Одержимий літературою (Григорій Костюк) *Слово і час*. 2002. № 10.
4. Волосова О. Концепція національно-органічних стилів Ю. Шереха (Шевельова) *Вісник Харківського університету*. 1999. № 426. С. 24–29.
5. Галич О. Літературознавчі студії Григорія Костюка доби еміграції / Сучасний погляд на літературу. Науковий збірник. Пам'яті академіка Петра Хропка. Київ, 2004.

6. Жулинський М. Літописець „несамовитої доби” / Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). Вашингтон–Київ, 2002. С.5-18.
7. Жулинський М. Юрій Лавріненко: творення сили національного відродження *Слово і час*. 2005. № 12. С.3-8.
8. Ільницький М. Еміграційне шевченкознавство *Слово і час*. 2012. № 4.
9. Ільницький М. Мале літературне відродження (Українська повоєнна еміграційна критика) *Дивослово*. 2000. № 4.
10. Ільницький М. Об'єднані словом (Українська повоєнна еміграційна критика) *Дивослово*. 2000. № 11.
11. Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). Вашингтон–Київ, 2002.
12. Луцій С. Юрій Лавріненко – дослідник „Розстріляного відродження” *Слово і час*. 2005. № 5. С.3-9.
13. Олійник О. До 90-річчя Ю.Бойка-Блохина *Слово і час*. 1999. № 3. С.41-43.
14. Сорока М. Еміграція та питання розвитку української літератури в літературній критиці Юрія Шереха (1945 – 1956) *Слово і час*. 2003. № 1. С.8-14.
15. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори. Курс лекцій. Вид. 2-е, доп. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 384 с.
16. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / упорядк. В. А. Просалової. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. 516 с.
17. Шерех Ю. Етюди про національне в літературах сучасності: До теорії національно-органічних стилів *Сучасність*. 1993. № 4.
18. Шкоропат Н. Г.Костюк – архіваріус літературно-мистецького доробку В.Винниченка *Слово і час*. 2000. № 7

Практичне заняття № 9

Літературна критика другої половини ХХ ст. Форми критицизму в доробку І. Дзюби, Є. Сверстюка, І. Світличного, М. Коцюбинської, В. Стуса

План

1. Обставини літературного життя у повоєнну епоху. Шістдесятництво. «Період застою».
2. Літературно-критична діяльність **І. Дзюби**.
3. **М. Коцюбинська** – літературознавець, критик.
4. **Є. Сверстюк** і його літературно-критичні пошуки.
5. Форми літературного критицизму в доробку **І. Світличного**.
6. Стаття **В. Стуса** «Феномен доби (сходження на Голгофу слави)» як літературний портрет митця – жертви «сталінізації» українського суспільства.

Література

1. Аврахов Г. Сповідне слово про Івана Дзюбу *Слово і Час*. 2004. Ч. 2. С. 70-72.
2. Бугай С. Нонконформістський дискурс літературно-критичної діяльності Михайлини Коцюбинської *Scientific Journal «ScienceRise»: Філологічні науки*. 2015. №5/1 (10). С.82-86. URL: [file:///C:/Users/v/Downloads/text_2015_5\(1\)_18.pdf](file:///C:/Users/v/Downloads/text_2015_5(1)_18.pdf)

3. Бугай С. Шістдесятники в критичній рецепції Михайлини Коцюбинської / Філологічні семінари. Літературна критика і критерії художності. Київ, 2009. Вип. 12. С.176-184.
4. Бунт покоління: розмови з українськими інтелектуалами записали й прокоментували Богуміла Бердиховська та Оля Гнатюк / пер. із пол. Київ: Дух і літера, 2004. 344 с.
5. Гундорова Т. Шістдесятництво: метафора, ім'я, дім / Коцюбинська М.Х. Мої обрії: в 2 т. Т.1. Київ: Дух і літера, 2004. С. 4-10.
6. Дзюба І. М. Між культурою і політикою. Київ: Сфера, 1998. 373 с.
7. Дзюба І. М. Спогади і роздуми на фінішній прямій: [мемуари] / І. Дзюба; вступ. ст. М. Г. Жулинського. Київ: Криниця, 2008. 926 с.
8. Доброокий: Спогади про Івана Світличного. Київ: ЧАС, 1998.
9. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років. Київ: Либідь, 1995. 224 с.
10. Коцюбинська М. Доброокий // Доброокий: Спогади про Івана Світличного. Київ: ЧАС, 1998. С. 102-116.
11. Коцюбинська М. Іван Світличний, шістдесятник / Світличний І.О. У мене – тільки слово. Харків: Фоліо, 1994. С. 5-27.
12. Коцюбинська М. Книга споминів. Харків: Акта, 2006. 288 с.
13. Коцюбинська М. Поетове «самособоюнаповнення» (Василь Стус) / Самототожність письменника. До методології сучасного літературознавства. Київ: Українська книга, 1999. С. 22-32.
14. Логвиненко О. Людина і суспільство: в контексті феномена Івана Дзюби *Літературна Україна*. 2006. 30 листоп. С. 1-2.
15. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. Київ, 2010.
16. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-ті – поч. 1970-х років). Київ, 2010.
17. Сверстюк Є. На святі надій. Вибране. Київ: Наша віра, 1999.
18. Світличний І. Голос доби. Київ: Сфера, 2001.
19. Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави) / Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. Київ, 1994. Кн. 1.
20. Тарнашинська, Л. Сюжет Доби: дискурс шістдесятництва в українській літературі ХХ століття. Київ: Академперіодика, 2013. 678 с.
21. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління: історико-літературний та поетикальний аспекти. Київ: Смолоскип, 2010. 632 с.

Практичне заняття № 10 **Сучасна українська літературна критика**

План

1. Основні тенденції розвитку **сучасної української літературної критики**. Методологія сучасної літературної критики в Україні. Епоха постмодернізму в критиці.
2. **Періодичні видання** сьогодення та критика на їх сторінках. Феномен **онлайн-критики**: ключові платформи, персоналії, специфіка критицизму.
3. **Чільні постаті** сучасної української літературної критики.
4. **Перспективи** розвитку сучасної критики.

Література

1. ЛітАкцент: Альманах: Сучасна література в колі твого читання. Вип.1 (3). Київ, 2009; Вип.2 (4). 2010.
2. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. Київ, 2010.
3. Пиши сильно: практичні вправи, поради, теорія. Київ: Пабулум, 2017. 240 с.
4. ПРОЧИТАНЕ: Читай. Записуй. Запам'ятовуй. Київ: Пабулум, 2018. 208 с.
5. Самототожність письменника. До методології сучасного літературознавства. К., 1999.
6. Трофименко Т. #окололітературне: усе, що ви хотіли знати про сучасну українську літературу. Харків: Віват, 2019. 288 с.
7. Улюра Г. 365. Книжка на кожен день, щоб справляти враження культурної людини. Київ: ArtHuss, 2018. 480 с.
8. Харчук Р. Сучасна українська проза: Постмодерний період: навч.посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 248 с.
9. www.litakcent.com.ua (веб-портал критичних досліджень сучасної української та зарубіжної літератури)
10. Ресурси «Читомо», «Буквоїд», «Друг читача»

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин стац./з аочн
1	Опрацювання матеріалу з курсу на ТГ-каналі Українська літературна критика https://t.me/litkrytyka	10/20
2	Ведення робочого зошита (конспекту) науково-критичних праць у контексті тематики курсу	20/40
3	Підготувати ментальну карту на тему «Епістолярна критика в доробку Лесі Українки». Скористайтеся матеріалами за покликаннями: https://osvitoria.media/experience/bery-j-rob-y-mind-maps/ http://savchenkoop.blogspot.com/p/blog-page_63.html http://g2cvukrmova.blogspot.com/p/mind-map.html	4/10
4.	Опрацювати матеріал про критичний доробок учених діаспори (Ю. Шевельова, Ю. Лавріненка, Ю. Бойка, Г. Костюка)	20/20
5.	Переглянути відеоматеріали: <ul style="list-style-type: none"> • Євген Стасіневич про літературну критику https://www.youtube.com/watch?v=pgVFQjCZ1y0 • «Критичний панч» https://www.youtube.com/channel/UCbRV2Ky5Wo9fhjg2aRu-Vlg • Українська критика від Куліша до Шевельова https://www.youtube.com/watch?v=2EMMF7L_5Q8 Стасіневич Євген. «Як написати рецензію на книжку українського автора https://www.youtube.com/watch?v=Fut_2l7QfpE 	10/14
	Разом	64/104

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. М. Максимович був упорядником та автором передмови до видання
 - а) «Ластівка»;
 - б) «Утренняя звезда»;
 - в) «Сніп»;
 - г) «Малороссийские песни»;
 - д) «Кобзар».
2. У статті «Трезвон о Квиткиной „Марусе”» М. Максимович полемізує з
 - а) М. Костомаровим;
 - б) І. Срезневським;
 - в) Г. Квіткою-Основ'яненком;
 - г) П. Кулішем;
 - д) Т. Шевченком.
3. У статті «О стихотворениях червонорусских» М. Максимович аналізує діяльність
 - а) Харківської школи романтиків;
 - б) «Руської трійці»;
 - в) Т. Шевченка;
 - г) М. Костомарова;
 - д) Кирило-Мефодіївського братства
4. Автором праць «Слов'янська міфологія», «Дві руські народності» є
 - а) Є. Маланюк;
 - б) М. Максимович;
 - в) І. Франко;
 - г) М. Зеров;
 - д) М. Костомаров.
5. Хто був першим українським професійним критиком?
 - а) П. Грабовський;
 - б) Є. Маланюк;
 - в) П. Куліш;
 - г) М. Максимович.
6. Хто автор висловлювання: *«Щоб знать людей, то треба пожити з ними. А щоб їх списувать, то треба самому стать чоловіком, а не марнотрателем чорнила і паперу»*?
 - а) П. Куліш;
 - б) С. Єфремов;
 - в) Т. Шевченко;
 - г) М. Максимович.
7. Стаття «Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпilog к „Чорной раде”» за жанром є:
 - а) рецензією;
 - б) літературним портретом;
 - в) оглядовою статтею;
 - г) статтею-передмовою.
8. Із яким журналом початку 60-х рр. XIX ст. пов'язана діяльність П. Куліша?
 - а) «Хата»;
 - б) «Правда»
 - в) «Жите і слово»;
 - г) «Основа»

9. «*Енеїда*» добра, а все-таки сміховина на московський кшталт», – стверджував
- М. Костомаров;
 - М. Максимович;
 - П. Куліш;
 - Т. Шевченко.
10. Критичні виступи М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша є зразками
- реалістичної критики
 - критики доби модернізму
 - романтичної критики
 - народницької критики
11. «...Критика ніколи не була керманичем для літературної творчості, а завсігди шкутильгала за нею, обчислювала готові вже здобутки, пояснювала їх..., популяризувала для широкої публіки». Чиє це висловлювання?
- Т. Шевченка;
 - П. Куліша;
 - І. Франка;
 - О. Маковея;
 - В. Стефаника;
12. За жанром стаття І. Франка «*Леся Українка*» – це
- літературний огляд;
 - рецензія;
 - вступна стаття;
 - літературний портрет;
 - відгук.
13. «*Найвищі ідеї, найрадикальніші думки його доби зливаються в Шевченковій поезії нероздільно з народним змістом. Він є немов великий факел з українського воску, що світиться найяснішим і найчистішим вогнем європейського поступу, факел, що освітлює весь новітній розвиток української літератури*». Це твердження І. Франко висловив у статті:
- «Темне царство»;
 - «Тарас Шевченко»;
 - «Шевченкова „Марія”»
 - «Тарас Шевченко і його „Заповіт”»;
 - «Із секретів поетичної творчості».
14. Кому належить визначення: завдання критика – «*мову чуття перекласти на мову розуму*»?
- І. Франкові;
 - М. Драгоманову;
 - С. Єфремову;
 - Ю. Шереху;
 - Є. Маланюкові.
15. Літературна критика «*мусть бути не догматичною, а аналітичною, не дедуктивною, а індуктивною. Супроти літературного твору критик не суддя, не Зевс-громовержець, а тямущий справознавець*». Цю думку Іван Франко висловлює у статті:
- «Із секретів поетичної творчості»;
 - «Слово про критику»;
 - «Тарас Шевченко»;

- г) «Література, її завдання і найважливіші ціхи»;
 д) «Критичні письма о галицькій інтелігенції».
16. «Темне царство» – це стаття І. Франка, присвячена дослідженню творчості
- а) Ю. Федьковича;
 б) Т. Шевченка;
 в) Марка Вовчка;
 г) І. Нечуя-Левицького;
 д) Панаса Мирного.
17. Із якої праці І. Франка подана цитата: *«Нехай особа автора, його світогляд, його спосіб відчування зовнішнього і внутрішнього світу і його стиль виявляється в його творі якнайповніше, нехай твір має в собі якнайбільше його живої крові і його нервів. Тільки тоді се буде твір живий і сучасний, справжній документ найтайніших зворушень і почувань сучасного чоловіка, а затим і причинок до пізнання того чоловіка у його найвищих, найсубтильніших змаганнях та бажаннях, а затим – причинок до пізнання часу і суспільності, серед яких він повстав?»*
- а) «Слово про критику»;
 б) «Тарас Шевченко»;
 в) «Література, її завдання і найважливіші ціхи»;
 г) «Тарас Шевченко і його „Заповіт“»;
 д) «Із секретів поетичної творчості».
18. У якій статті І. Франко так пояснює поняття *ідейності* художнього твору: *«Тільки той поет годен зватися правдивим поетом, хто, малюючи нам конкретні і яркі образи, рівночасно вміє торкати ті таємні струни нашої душі, що озиваються тільки в хвилі нашого власного, безпосереднього щастя або горя. Він має ключ до скарбниці наших найглибших зворушень, він розбуджує в нашій душі такі сили і такі пориви, що без нього, може, й довіку дрімали би на дні або піднялись би тільки в якихсь надзвичайних хвилях. Він збагачує нашу душу зворушеннями могутніми, а притім чистими від примітки буденщини, випадковості і егоїзму, робить нас горожанами вищого, ідейного світу».*
- а) «Із секретів поетичної творчості»;
 б) «Слово про критику»;
 в) «Володимир Самійленко. Проба характеристики»;
 г) «Література, її завдання і найважливіші ціхи»;
 д) «Леся Українка».
19. Хто з українських учених викрив злочинні дії російського уряду в брошурі «Українська література, заборонена урядом російським» (1878)?
- а) Є. Маланюк;
 б) М. Драгоманов;
 в) І. Франко;
 г) М. Зеров;
 д) Леся Українка.
20. Творчість європейських письменників Г. Д'Анунціо та Ади Негрі стала об'єктом дослідження Лесі Українки у статті:
- а) «Заметки о новейшей польской литературе»;
 б) «Два направления в новейшей итальянской литературе»;
 в) «Новейшая общественная драма»;
 г) «Винниченко»;
 д) «Утопія в белетристиці».

21. У статті «Винниченко» Леся Українка назвала письменника представником:
- а) новоромантизму;
 - б) імпресіонізму;
 - в) реалізму;
 - г) символізму;
 - д) експресіонізму.
22. Стаття «Утопія в белетристиці», в якій простежується розвиток жанру утопії у світовій літературі, належить:
- а) І.Франкові;
 - б) О.Маковею;
 - в) М.Драгоманову;
 - г) М.Євшану;
 - д) Лесі Українці;
23. Творчість яких західноукраїнських письменників є об'єктом дослідження у статті Лесі Українки «Малорусские писатели на Буковине»?
- а) М.Шашкевича, Я.Головацького, І.Вагилевича;
 - б) І.Франка, О.Маковея, М.Павлика;
 - в) І.Франка, Т.Бордуляка, В.Стефаника;
 - г) О.Кобилянської, В.Стефаника, Л.Мартовича;
 - д) О.-Ю. Федьковича, О. Кобилянської, В. Стефаника.
24. У чиєму доробку значне місце займає епістолярна критика?
- а) І.Франка;
 - б) О.Маковея;
 - в) М.Драгоманова;
 - г) М.Євшана;
 - д) Лесі Українки.
25. Із яким петербурзьким часописом співпрацювала Леся Українка?
- а) «Основа»;
 - б) «Житє і слово»;
 - в) «Рідний край»;
 - г) «Жизнь»;
 - д) «Хата».
26. Про Лесю Українку як «артистичний тип», «артистичний організм», про її «дар мислення символами» писав критик
- а) І. Франко;
 - б) М. Євшан;
 - в) Є. Маланюк;
 - г) Ю. Шерех;
 - д) В. Стус.
27. З яким журналом початку ХХ ст. пов'язана літературно-критична діяльність М. Євшана?
- а) «Киевская старина»;
 - б) «Зоря»;
 - в) «Дзвін»;
 - г) «Житє і слово»;
 - д) «Українська хата».
28. Хто був автором визначення етапів творчої еволюції письменника «Джеджалик – Мирон – Франко»?
- а) М. Драгоманов;
 - б) М. Євшан;
 - в) М. Зеров;

- г) Ю. Бойко;
д) Є. Маланюк.
29. Про чий твори М.Євшан писав, що це – *«найсильніший вислів нової національної душі після Шевченка»*?
а) І. Франка;
б) Панаса Мирного;
в) Лесі Українки;
г) В. Стефаника;
д) М. Вороного.
30. Відсутність боротьби поколінь в українській літературі; виступ проти «українофілів» (М. Сумцов, С. Єфремов), які нібито ототожнюють завдання літератури і публіцистики та політики, виявляють «заскорузлість думки» та утилітаризм – це основні тези статті М. Євшана:
а) «Під прапором Мистецтва»;
б) «Суспільний і артистичний елемент у творчості»;
в) «Іван Франко (Нарис його літературної діяльності)»;
г) «Леся Українка»;
д) «Боротьба генерацій і української література».
31. Висловом «без синтезу» С. Єфремов охарактеризував творчість
а) Т. Шевченка;
б) П. Куліша;
в) І. Франка;
г) О. Маковея.
32. Хто автор статей «Поезія всепрощення», «Між двома душами», «Без синтезу», «Гармонійний талант»?
а) І. Франко;
б) М. Драгоманов;
в) С. Єфремов;
г) Ю. Шерех.
33. Про кого С. Єфремов писав, що це – *«велика людина з великим серцем, яка поєднувала в собі незламну моральну силу з дитячою лагідністю і здатністю прощати»; „... єдина між поетами всіх країн і часів надзвичайно цільна людина, душа якої не знала хитань та компромісів, вірила в правду й надіялась на її перемогу в житті, особистого лиха не пам'ятаючи»*?
а) про М. Костомарова;
б) про Т. Шевченка;
в) про Марка Вовчка;
г) про П. Куліша.
34. За Єфремовим, глибокий психолог і *«гострий аналітик життєвих явищ»*, що володіє і даром синтезу, дає *«синтетичні образи вищої краси»* – це
а) Є. Маланюк;
б) М. Коцюбинський;
в) П. Куліш;
г) А.Тесленко.
35. Фундаментальною працею С. Єфремова є
а) «Співець боротьби і контрастів»;
б) «Історія українського письменства»;
в) «Поезія всепрощення»;
г) «Між двома душами».
36. Дар *«ліричного квітування»* М.Зеров помітив у

- а) Леся Мартовича;
 б) П. Куліша;
 в) І. Франка;
 г) М. Черемшини.
37. Збірка статей М. Зерова, яка містила полемічно загострені статті й закликала йти до українських духовних традицій, скарбів світового мистецтва, мала назву:
 а) «Історія українського письменства»;
 б) «Від Куліша до Винниченка»;
 в) «До джерел»;
 г) «Українське письменство ХІХ століття».
38. Хто автор висловлювання: *«Ми хочемо такої літературної обстановки, в якій будуть цінитися не маніфест, а робота письменника, і не убога суперечка на теоретичні теми <...> а жива й серйозна студія літературна; не письменницький кар'єризм <...> а художня вимогливість автора перш за все до самого себе...»*:
 а) П. Куліш;
 б) Леся Українка
 в) М. Зеров;
 г) І. Франко.
39. У цього митця М. Зеров помітив «асоціативний символізм» і пояснив його так: *«... поет виходить у своїй творчості з якогось реального з'явища і, не називаючи його прямо, збирає навколо нього цілу низку асоціацій...»*. Про кого йдеться?
 а) П. Тичину;
 б) М. Рильського;
 в) В. Сосюру;
 г) В. Самійленка.
40. Автором статей «Ранній Шевченко», «До справжнього Шевченка» є
 а) Є. Маланюк;
 б) Ю. Лавріненко;
 в) І. Франко;
 г) М. Зеров.
41. Куліш – *«то була передусім Велика Пристрасть»*. Куліш – культурник, але не аполітичний, а політично свідомий. Куліш – державник. Такі тези щодо цієї постаті Є. Маланюк висловив у праці:
 а) «В Кулішеву річницю»;
 б) «Ранній Шевченко»;
 в) «Нариси з історії нашої культури»;
 г) «До роковин Лесі Українки».
42. Кого з українських письменників Є. Маланюк охарактеризував як «класика», «олімпійку», «явище національне»:
 а) І. Франка;
 б) Т. Шевченка;
 в) Лесю Українку;
 г) П. Куліша.
43. *«...коли Шевченко був у поезії явленням – майже демонічної – в своїм творчій діонісійстві – НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕМОЦІЇ (якої жар, до речі, так відчував і так подивляв Франко), то Іван Франко був явленням у ній НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ»*. Із якої статті Є. Маланюка подано уривок?
 а) «Нариси з історії нашої культури»;

- б) «Ранній Шевченко»;
 в) «Франко незнаний»;
 г) «Шевченко – живий»;
44. У якій статті Є. Маланюк утверджує думку про романтизм як домінанту творчості Т. Шевченка:
 а) «Шевченкові метаморфози»;
 б) «Ранній Шевченко»;
 в) «До справжнього Шевченка»;
 г) «Шевченко – живий».
45. Хто з діаспорних критиків заклав основи наукового винниченкознавства?
 а) Ю. Лавріненко;
 б) Є. Маланюк;
 в) Ю. Бойко;
 г) Г. Костюк.
46. Автором концепції «національно-органічного стилю» в українській літературі є
 а) Ю. Бойко;
 б) Г. Костюк;
 в) Ю. Лавріненко;
 г) Ю. Шерех.
47. Стаття Ю. Шереха «Другий «Заповіт» української літератури» присвячена дослідженню
 а) поеми Шевченка «Кавказ»;
 б) драматичної поеми Лесі Українка «Бояриня»;
 в) лірики О. Олеся;
 г) поеми І. Франка «Мойсей».
48. Хто видав антологію «Розстріляне Відродження»?
 а) Ю. Бойко;
 б) Є. Маланюк;
 в) Ю. Лавріненко;
 г) Ю. Шерех.
49. Ю. Лавріненко у статті «Література вітаїзму. 1917 – 1933» обґрунтовує концепцію:
 а) неоромантизму;
 б) неокласицизму;
 в) необароко;
 г) експресіонізму.
50. Укажіть автора поданого висловлювання: *„У страшну добу сталінських репресій одних письменників розстріляли, других – зіслали в концтабори, третіх розтлили. Тичину репресували визнанням. Покара славою – одна з найновіших і найефективніших форм боротьби з мистецтвом”*:
 а) Є. Маланюк;
 б) В. Стус;
 в) М. Ільницький;
 г) Ю. Бойко.

**Комплекс контрольних питань до іспиту з курсу
«Історія української літературної критики»**

1. Предмет і функції літературної критики.
2. Предмет і завдання курсу історії української літературної критики.
3. Методологія літературного критицизму.
4. Жанри української літературної критики.
5. Жанр рецензії в українській критиці (виступи П. Куліша, М. Драгоманова, І. Франка).
6. Особливості розвитку літературної критики в умовах національної бездержавності.
7. Зародження та форми літературного критицизму перших десятиліть ХІХ століття.
8. Полемічні виступи М.Костомарова, Т.Шевченка, П.Куліша проти шовіністичної російської критики.
9. М.Максимович як літературний критик.
10. Літературно-критична діяльність М. Костомарова.
11. „Передмова” Т.Шевченка до нездійсненого видання „Кобзаря” 1847 р. як зразок концептуальної статті оглядового характеру.
12. Літературно-критична діяльність П. Куліша. Науковий метод Куліша-критика.
13. Жанри і проблематика літературно-критичних праць П.Куліша.
14. Жанр оглядової статті в літературно-критичній спадщині П.Куліша.
15. М. Драгоманов як літературний критик та публіцист.
16. Загальні тенденції розвитку літературної критики кінця ХІХ – початку ХХ ст.
17. Методологія літературно-критичних праць І.Франка.
18. Жанри літературно-критичних праць І. Франка.
19. І. Франко про методи і завдання літературної критики.
20. Стаття І.Франка „Слово про критику”.
21. „Вступні уваги про критику” в трактаті І.Франка „Із секретів поетичної творчості”.
22. І.Франко-шевченкознавець.
23. І.Франко як майстер літературного портрета (ст. „Леся Українка”).
24. Проблематика статей Лесі Українки.
25. Епістолярна критика Лесі Українки.
26. Проблеми розвитку української літератури в статті Лесі Українки „Малорусские писатели на Буковине”.
27. Концепція новоромантизму Лесі Українки.
28. Життєвий шлях та літературно-критична діяльність М. Євшана.
29. Естетичні позиції та методологія М. Євшана-критика.
30. Жанр полемічної статті у літературно-критичних працях М.Євшана („Боротьба генерацій і українська література”).
31. М.Євшан про І. Франка.
32. М.Євшан про Лесю Українку.

33. Основні тенденції розвитку літературної критики 20-30-х рр. ХХ ст.
34. Життєвий шлях та літературно-критична діяльність М. Зерова.
35. Літературно-критична діяльність Є.Маланюка. Есеїстичність як особливість стилю критика.
36. Є.Маланюк про Т.Шевченка.
37. Стаття Є.Маланюка „Ранній Шевченко”.
38. Стаття Є.Маланюка „Шевченко живий”.
39. Є.Маланюк про П.Куліша.
40. Є.Маланюк про І.Франка.
41. Є.Маланюк про Лесю Українку.
42. Літературно-критична та видавнича діяльність учених діаспори.
43. Стаття Ю.Лавріненка „Література вітаїзму 1917 – 1933”.
44. Значення антології Ю.Лавріненка „Розстріляне відродження”.
45. Г.Костюк як літературний критик.
46. Літературно-критична діяльність Ю.Шереха.
47. Діяльність літературних критиків-дисидентів (І. Дзюба, М. Коцюбинська, Є. Сверстюк, І. Світличний).
48. В.Стус про творчість П. Тичини як феномен доби.
49. Сучасний етап розвитку критики.
50. Феномен онлайн-критики: ключові платформи, персоналії, специфіка критицизму.

ЛІТЕРАТУРА

I. Підручники, посібники

1. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: у 3 кн. / за ред. П.М.Федченка. Київ: Либідь. Кн.1., 1996; кн. 2. 1998.
2. Історія української літературної критики: Методичні матеріали / упоряд. І.Михайлин. Харків, 1993.
3. Гнатюк М. Теоретико-естетичні пошуки в українському літературознавстві кінця XIX – початку XX ст. / Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / за ред. О.Гнідан. Київ, 2005. Кн.1.
4. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.). Тернопіль, 1999.
5. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. Навч. посібник. Київ: Видавничий центр „Академія”, 2010.
6. Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років: Хрестоматія / Л.Т.Сеник (ред.). Львів, 2002. Т.1, 2.

II. Допоміжна література

1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеева. Київ, 2016.
2. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / за ред. М.Зубрицької. Львів, 2001.
3. Баган О. Місія неокласици (До історії формування естетичної концепції Миколи Зерова) / Зеров М. Українське письменство XIX віку. Від Куліша до Винниченка: Лекції, нариси, статті. Дрогобич, 2007.
4. Баштова Н. Критик-гуманіст / Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). Вашингтон–Київ, 2002. С.19-32.
5. Баштова Н. Національна ідентичність та „пролетарське” перетворення дійсності (критична діяльність Г. Костюка доєміграційного періоду) *Слово і час*. 2002. № 2. С.70-75.
6. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. Київ, 1998.
7. Білецький Л. Основи української літературної критики / Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років. Хрестоматія. Т.2. Львів, 2002. С.149-157.
8. Бойко Ю. Літературознавча та літературно-критична методологія Сергія Єфремова / Юрій Бойко. Вибрані праці. Київ, 1992. С.182-203.
9. Буторіна Н. Український аспект літературознавчих студій Миколи Костомарова *Дивослово*. 2005. № 7.
10. Василик Л. Є. Літературно-художні видання у контексті сучасних суспільно-культурних тенденцій. Поліграфія і видавнича справа. 2008. № 2. С. 22–28.
11. Відоняк Н. Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко і часопис „Основа” *Дивослово*. 2004. № 12.
12. Волосова О. Концепція національно-органічних стилів Ю.Шереха (Шевельова) *Вісник Харківського університету*. 1999. № 426.
13. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури. Навч. посібник. Київ, 2011.

14. Гнатюк М. Критик, що поміняв перо на зброю. Літературно-критична діяльність Миколи Євшана (Федюшки). Львів, 1995.
15. Гнатюк М.І. Літературознавчі концепції в Україні II пол. XIX – початку XX ст. Львів, 2002.
16. Гнатюк М. Теоретико-естетичні пошуки в українському літературознавстві кінця XIX – початку XX ст. / Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / За ред. О.Гнідан. Київ, 2005. Кн.1.
17. Гнідан О. Сергій Олександрович Єфремов / Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / за ред. О.Гнідан. Київ, 2005. Кн.1.
18. Голобородько Я. Інтелектуальні портали Михайла Драгоманова *Слово і час*. 2011. № 9.
19. Б. Грінченко – М. Драгоманов. Діалоги про українську національну справу. Київ, 1994.
20. Гундорова Т. Майдан як симптом: травма, рана і крипта. Критика. 2014. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/maydan-yak-symptomtravma-rana-i-krypta>
21. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2013. 344 с.
22. Державин В. Література і літературознавство. Вибрані теоретичні та літературно-критичні праці. Івано-Франківськ, 2005.
23. Донцов Д. Літературна есеїстика. Дрогобич, 2009.
24. Єфремов С. Літературно-критичні статті. Київ, 1993.
25. Загоруйко Н. Літературознавча концепція Івана Світличного та літературна критика (на матеріалі епістолярної спадщини дисидента) *Слово і час*. 2012. № 5.
26. Зборовська Н. Літературний процес і завдання критики *Слово і час*. 2004. № 4.
27. Жулинський М. Юрій Лавріненко: творення сили національного відродження *Слово і час*. 2005. № 12. С.3-8.
28. Іванишин П. Критика і метакультура як осмислення літературності. Київ, 2012.
29. Івашків В. Художня, літературознавча і фольклористична парадигма ранньої творчості Пантелеймона Куліша. Львів, 2009.
30. Ільницький М. Еміграційне шевченкознавство. *Слово і час*. 2012. № 4.
31. Ільницький М. Лицар критичних турнірів: Микола Євшан (Федюшка) *Слово і час*. 1995. № 7. С.11-12.
32. Ільницький М. Лицарський турнір за літературу (Сучасний коментар до полеміки між С. Єфремовим та М. Євшаном) *Дивослово*. 2003. № 9.
33. Ільницький М. Мале літературне відродження (Українська повоєнна еміграційна критика) *Дивослово*. 2000. № 4.
34. Ільницький М. Об'єднані словом (Українська повоєнна еміграційна критика) *Дивослово*. 2000. № 11.
35. Ільницький М. Творчість – це свобода духу: Микола Євшан – літературний критик *Дзвін*. 1994. № 2-3. С.152-160.
36. Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). Вашингтон–Київ, 2002.
37. Котвіцька К. Літературні часописи в Україні: всупереч і попри все *Читомо*. 12 листопада 2015.

URL: <https://archive.chytomo.com/news/literaturni-chasopisi-v-ukraini-z-nadiyeyu-na-krashhe>

38. Левицька О. С. Літературно-художні часописи в сучасному літературному дискурсі. Поліграфія і видавнича справа. 2011. № 1. С. 33-43.
39. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. Київ, 2012.
40. Луцій С. Юрій Лавріненко – дослідник „Розстріляного відродження” *Слово і час*. 2005. № 5. С.3-9.
41. Матусяк А. Вийти з мовчання. Деколоніальні змагання української культури та літератури ХХІ століття з посттоталітарною травмою. Львів: ЛА «Піраміда», 2020. 308 с.
42. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер’єрі: Монографія. Київ, 2008.
43. Мочарник І. Літературна критика, або Як тримати в тонусі українську книжку URL: <http://archive.chytomo.com/news/literaturna-kritika-abo-yak-trimati-v-tonusiukraiinsku-knizhku>
44. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: Наукова монографія у 2 т. Київ, 2007. Т.1. Життя Пантелеймона Куліша. Наукова біографія. 463 с.; Т.2: Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша. 462 с.
45. Нестерович Є. І. Електронний фронтір як середовище творення сучасного українського літературного процесу. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філологічна. 2014. Вип. 60 (1). С. 348–354. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2014_60%281%29_45
46. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-ті – поч. 1970-х років). Київ, 2010. URL: www.litakcent.com
47. Омельчук Л. Специфіка літературно-критичної практики Євгена Маланюка *Дивослово*. 2001. № 6. – С.5-8.
48. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. *Discursus*. 2022. 288 с.
49. Романцова Б. Як бажано писати про перекладну літературу. Конспект лекції URL: <http://litakcent.com/2020/01/29/yak-bazhano-pisati-pro-perekladnu-literaturu-konspekt-lektsiyi/>
50. Самототожність письменника. До методології сучасного літературознавства. Київ, 1999.
51. Слапчук В. Війна як дискурс. *ЛітАкцент*. URL: <http://litakcent.com/2015/02/17/vijna-jak-dyskurs/>.
52. Стріха М. В. Про критику і критиків. *Критика*. 2002. Ч. 1–2. С. 14–15.
53. Трофименко Т. #окологітературне: усе, що ви хотіли знати про сучасну українську літературу. Харків: Віват, 2019. 288 с.
54. Трофименко Тетяна. Як не треба писати рецензії. Конспект лекції. URL: <http://litakcent.com/2020/03/16/yak-ne-treba-pisati-retsenziyi/>
55. Улюра Г. 365. Книжка на кожен день, щоб справляти враження культурної людини. Київ: ArtHuss, 2018. 480 с.
56. Філологічні семінари. Літературна критика і критерії художності. Вип. 12. Київ, 2009.

57. Харамурза Д. Літературно-художні часописи України 1990 – 2020 рр.: історичний ескіз *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70). № 2. Ч.4. 2020. С. 150 – 157. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33159/1/D_Kharamurza_VZTNUV_IV_2_IJ.pdf
58. Шейко В. М. Літературні періодичні видання України в роки незалежності: культурологічний аспект. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2009. Вип. 28. С. 12–28.
59. REСвізити: антологія письменницьких голосів. Книга перша / Тетяна Терен; світлини Олександра Хоменка. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 280 с.
60. REСвізити: антологія письменницьких голосів. Книга друга / Тетяна Терен; світлини Олександра Хоменка. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 264 с.
61. REСвізити: антологія письменницьких голосів. Книга третя / Тетяна Терен; світлини Олександра Хоменка. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 296 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Журнал «Слово і Час» URL:<https://il-journal.com/index.php/journal>
2. Електронний репозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет») URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/home.jsp?locale=uk>
3. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В.Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника URL: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>
5. Портал «ЛітАкцент» URL:<https://litakcent.online/>
6. Сайт «Буквоїд» URL:<http://bukvoid.com.ua/>
7. Сайт «Друг читача» URL:<https://vsiknygy.net.ua/>
8. Сайт «Читомо» URL:<https://chytomo.com/novy-ny/>
9. <https://nus.org.ua/> сайт «Нової української школи»
10. <https://chtyvo.org.ua/>
11. <https://diasporiana.org.ua>
12. Українська літературна критика <https://t.me/litkrytyka>